Relaţia tată-fiu în cartea de memorii *Tata Vasile în 73 de episoade şi XIV scrisori* de Vladimir Beşleagă

Oxana STANȚIERU
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălți
oxana.stantieru@gmail.com

Abstract: Memoirs are often centred on rebuilding one's coming of age story, through the child-parent relationship, from the perspective of four combinations: the son writes about the father, about the mother; the daughter writes about the father, the mother. This type of memoirs justifies an almost universal motivation: children feel the need to rediscover their parents through a process of remembrance for a conciliatory effect. In this regard, the memoirs of the Bassarabian canonical writer Vladimir Beşleagă described in *Father Vasile in 73 Episodes and XIV Letters* are more than a documentary fixation of the historical framework from the left bank of the Nistru river, of the authentic language and sketches that marked their existence. The author confesses and lets the father himself speak through his letters, in order to reconcile with his parent's way of being, with his own perception of his father.
This article aims at highlighting the characteristics of the father-son relationship evoked in the book of memoirs *Father Vasile in 73 episodes and XIV letters*, in the light of the narrator's need to forgive and accept, to free himself from his own frustrations and to give new dimensions to this relationship.
Keywords: *Vladimir Beşleagă, memoirs, Bessarabian writer, retrospective awareness, childhood remembered.*

"Memoir begins not with event
but with the intuition of meaning – with the mysterious fact
that life can sometimes step from the chaos of contingency
and become a story."
[Birkerts, 2008: 3][1]

Opera literară posedă, în termenii lui Adrian Marino, *o polisemie congenitală, „o plurisemnificaţie"* care stabileşte specificul suprastructurii literare, nivel în care opera trece „într-un spaţiu imaginar, pluridimensional, nelimitat, în expansiune, suprapus structurii de bază" [Marino, 1968: 59]. Acest nivel este al sensului şi al semnificaţiilor operei literare.

Adevăratul sens al memoriilor devenirii şi modelării unei personalităţi se compune din totalitatea circumstanţelor şi a celor moştenite de la familie. *Ceea ce* şi *cum* se rememorează

[1] „Memoriile încep nu cu un eveniment, ci cu intuiţia sensului – cu premisa misterioasă că viaţa ar putea uneori să păşească din haosul contingenţei şi să devină o povestire." (t.n.)

BDD-A30191 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:30 UTC)

dintr-un traseu de formare devine naraţiune definitorie a vieţii unui autor. Indiscutabil, istoria fiecărui individ este unică, particulară în cele mai neașteptate manifestări, dar trebuie să admitem că există nişte arhetipuri repetitive/recurente în spatele fiecărui „roman familial". Conceptul lui Freud de „roman familial", care se referea la drama lui Oedip şi complexul acestuia, nu se mai bucură de aceeaşi popularitate printre contemporani, totuşi nu poate fi negat faptul că nu există o relaţie mai formativă decât cea dintre părinte şi copil.

Astfel, pare motivată apariţia memoriilor centrate pe restabilirea unui traseu de devenire, prin prisma relației copii-părinți și din perspectiva a patru combinaţii: fiul scrie despre tată, despre mamă; fiica scrie despre tată, despre mamă. Acest tip de memorii justifică o motivare aproape universală: copiii simt necesitatea de a-şi redescoperi părinţii printr-un proces de rememorare, în ideea efectului de conciliere. Acest tip de memorii prezintă interes nu doar din punct de vedere psihologic, ci şi din perspectiva strategiilor de prezentare: o explorare la nesfârşit a trecutului, folosind conştientizarea/sensibilizarea retrospectivă. Dificultatea de a scrie acest tip de memorii constă în a stabili corect sensul dramei personale, de a găsi echilibrul dintre expunerea confesivă şi prezentarea mai reținută. Memorialiştii par să fie preocupaţi de limitele sincerității, de sentimente rănite şi violarea intimităţii, pe care majoritatea familiilor o onorează tacit. Totuşi, într-o astfel de rememorare, scriitorii descoperă o ocazie de a se întoarce emoţional, creând conexiuni impresionante, care nu au existat în momentul experienţei. Ea poate fi regeneratoare şi compensatorie în cel mai profund mod.

Nu trebuie uitat însă că orice carte de memorii operează o rememorare selectivă, iar *sinceritatea*, în accepţia lui E. Simion, una din clauzele acestui gen biografic, trebuie tratată cu o doză de reținere, deoarece:

> 1) memorialistul (ca individ) este subiectiv, are simpatii şi antipatii şi, deci, sinceritatea confesiunii este limitată şi 2) între momentul trăirii şi momentul scrierii este o mai mare sau o mai mică distanţă. Suficient timp pentru ca memoria să trădeze, să deformeze. [Simion, 2002: 13]

Memorialistul îşi asumă, povestind viaţa, probabilitatea că nu va fi crezut, că cele narate de el vor fi puse la îndoială, că va fi acuzat de trierea evenimentelor sau chiar de camuflare a adevărului pur, deşi operează cu date verificabile. În pofida acestor afirmaţii, povestirea confesivă tinde să fie cât mai aproape de adevăr, cât mai sinceră.

Unul din exemplele reprezentative ale acestui tip de memorii în literatura din Basarabia este cartea lui Vladimir Beşleagă *Tata Vasile în 73 de episoade şi XIV scrisori*, care, „de nu răstoarnă definitiv reprezentarea criticii şi istoriei literare despre opera sa, îi modifică de bună seamă unghiul de interpretare" [Şleahtiţchi, 2016: 64-65].

Vladimir Beşleagă este un scriitor ancorat în valorile neamului. Prozator, eseist, poet, publicist, el este considerat nu doar unul dintre reprezentanţii de seamă ai generaţiei '60, dar şi unul dintre scriitorii canonici ai literaturii române din Basarabia. Scriitorul a creat imagini memorabile, conservând prin cuvânt chipuri şi locuri. Mai mult decât atât, autorul posedă o intuiţie a sensului pe care îl are cuvântul scris. Într-un interviu, Vladimir Beşleagă declară că o investigaţie biografică l-a făcut să înţeleagă că „Tata Vasile" este cartea spre care a tins de mai mult timp. După *Zbor frânt*, carte dedicată mamei, după *Acasă* şi *Destine transnistrene*, volume dedicate consătenilor şi satului natal, apare o carte de memorii despre tata Vasile. Într-un interviu pentru ziarulnational.md, Vladimir Beşleagă mărturiseşte:

BDD-A30191 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:30 UTC)

> Tatăl meu a fost un om aparte. Avea harul povestitului. Avea umor. Era un personaj foarte interesant. Deşi cu mine era în relaţii tensionate de multe ori, fiindcă era în conflict cu maică-mea. Ei se mai certau, iar eu îi luam apărarea mamei. Odată cu anii, însă, mi-am dat seama că a fost un om deosebit.
>
> La un moment dat, în 2008, aveam aşa o stare când în nicio lună am rememorat toate întâmplările. Le-am aranjat aşa cum le ţineam minte, fără niciun gând de publicare. La lansarea cărţii am spus că acesta a fost pentru mine un exerciţiu de memorie. Odată cu vârsta, memoria slăbeşte, dar dacă răsfoieşti trecutul, găseşti lucruri foarte interesante. Iar eu din '86, când am avut o operaţie, am început să-mi recapitulez propria viaţă, pentru că nu ştiam dacă o să mai ies de acolo. [Bortă, 2015]

Motivarea vine şi din partea lui tata Vasile însuşi, care, în P.S.-ul primei scrisori, oferă nu doar explicaţia corespondenţei sale (a fost martor ocular la multe momente istorice), a notării minuţioase a detaliilor ce ţin de familia lui, ci şi îşi exprimă dorinţa ca fiul să scrie într-o zi o carte:

> Iată de ce mi-am amintit cele întâmplate acum 35 de ani şi am hotărât să aştern aici, pe scurt, acea istorie pentru tine (V. B.). Asta pe scurt, dar atunci când o să fim împreună, ai să scrii o carte... [Beşleagă, 2016: 152]

Grigore Chiper, într-o cronică literară publicată în revista „Contrafort", motivează apariţia memoriilor prin trei argumente, care i se par evidente:

> 1. Personajul are suficiente calităţi pentru a suscita interesul cititorului contemporan. 2. Spaţiul geografic, temporal, politic, cultural etc., traversate de tata Vasile, sunt extrem de dramatice, încât merită să fie puse în pagină ca mărturie despre o epocă înfiorătoare. 3. Existau, în familia Beşleagă, o serie de scrisori aparţinând personajului său, care este substanţa necesară de start într-un proiect mai ambiţios, cel dus acum la bun sfârşit. [Chiper, 2016: 5]

Dincolo de acestea, se pare că Vladimir Beşleagă-fiul simte nevoia de a depăna retrospectiv acest destin în plinătatea detaliilor care l-au format, l-au modelat şi l-au definit, pentru a-şi oferi o şansă în plus de a-şi explica, de a reevalua nişte gesturi, acţiuni. Există în această modalitate sinceră, obsedată de adevăr de a-l prezenta pe tata un amestec de sentimente foarte contradictorii: ironie, dragoste, admiraţie, duioşie, insatisfacţie. De asemenea, această imagine neretuşată justifică ne-dorinţa fiului de a vorbi sincer despre tatăl său atât de mult timp. Dar memorialistul Beşleagă a simţit momentul când nu doar poate, dar şi doreşte să prezinte un adevăr, credem, durut, nu întotdeauna confortabil. În scriitura lui s-au reflectat sensibilitatea, neliniştile şi obsesiile fiului-narator.

Eugen Simion consideră că „[…] memoriile nu sunt niciodată modeste. Ele propun implicit sau explicit o morală de viaţă şi un model de viaţă." [Simion, 2002: 16] Iar aceste memorii confirmă ideea că este necesar să găseşti o doză de curaj pentru a dori să depăşeşti nişte frustrări şi a prezenta, cu bune şi cu rele, un model de viaţă, o mentalitate la care te raportezi.

Memoriile lui Vladimir Beşleagă se compun, după cum indică şi titlul *Tata Vasile în 73 de episoade şi XIV scrisori*, din două părţi, îmbinând şi două tipuri de naraţiune autobiografică: memorii şi scrisori. Cele 73 de episoade memorialistice povestesc cronologic momente biografice ale tatălui, pornind de la părinţii şi rudele acestuia, continuând cu momente marcante din copilărie, tinereţe şi finalizând cu perioada când naratorul a fost omniprezent în viaţa acestuia. Partea epistolară cuprinde 14 scrisori din corespondenţa tatălui cu fiul, soţia şi mama,

BDD-A30191 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:30 UTC)

din perioada de detenţie[2], care, în esenţă, reprezintă corpusul documentar al operei. Grigore Chiper consideră această parte a cărţii de o importantă valoare:

> Valoarea acestei corespondenţe este inestimabilă în contextul în care scriitorul depune mărturie despre o epocă relativ îndepărtată şi închisă, cu puţine materiale scoase din arhive. [Chiper, 2016: 5]

Astfel, în episoade narează, rememorând, scriitorul-narator Vladimir Beşleagă, iar în scrisori preia firul narativ tata Vasile, confirmând sau completând momente din prima parte a cărţii.

Memoriile lui Vladimir Beşleagă, în partea compusă din episoade, s-ar înscrie, în termenii lui E. Simion, în tipologia în care „personajul central nu este cel ce scrie (şi se confesează), ci altcineva." [Simion, 2002: 35] În centrul discursului memorialistic stă figura tatălui, un personaj care este un altul. Astfel, ecuaţia-tip (autor = narator = personaj) este modificată, iar naratorul apare ca personaj ce se raportează la figura centrală a tatălui.

Naraţiunea lui Vladimir Beşleagă nu este lineară, ci episodică, accentuând nu doar ideea de rememorare pe urmele altora, deoarece nu le-a cunoscut personal, ci şi ideea de selecţie. Or, naratorul, în dorinţa de a crea o imagine a tatălui său, operează o triere a amintirilor. Principiile acestei trieri nu sunt întotdeauna clare, deşi, de cele mai dese ori, naratorul doreşte ca episoadele să fie interesante, memorabile, caracterizându-se printr-o pregnantă forţă evocatoare, dar şi ironică.

Vladimir Beşleagă narează traseul de devenire a tatălui, din memoriile altora: vecini, neamuri, bunei, mamă, „personaje", „mălăieşteni", dar şi din amintirile tatălui. El devine un narator-voce al unei colectivităţi de oameni care l-au cunoscut în diverse manifestări şi ipostaze. Astfel, el reconstituie evenimente, interpretează memoriile, atitudinile deja existente, peste care se suprapune şi viziunea proprie despre tatăl său, care trebuie percepute prin prisma adevărului filtrat de imaginaţia unui scriitor de excepţie.

Începutul primului episod pare să definească esenţa şi caracterul tatălui:

> Fiind primul născut în familia lui Luca şi a Nataliei, Vasile era cel mai iubit, dar... şi cel mai pus pe pozne copil dintre toţi. Prima ar fi aceasta. [Beşleagă, 2016: 9]

Acest spirit de aventură îl va păstra pentru întreaga viaţă; el va fi sursa multor clipe frumoase, dar şi, în mare parte, cauza neplăcerilor. Vladimir Beşleagă descrie peripeţiile tatălui, numindu-le *pozne*, iar atitudinea faţă de acestea este ambiguă. Cititorul poate doar să intuiască nuanţe ironice, de admiraţie sau chiar supărare. Dat fiind faptul că numărul lor a fost destul de mare, autorul doar secvenţial reconstituie viaţa tatălui, având la bază confesiunile acestuia, dar şi un şir de investigaţii a vieţii părintelui şi a satului natal. Episoadele în care nu se narează direct despre tata Vasile apar pentru a prezenta anumite evenimente social-istorice, care, la rândul lor, motivează acţiunile personajului central, dar şi a consătenilor acestuia. Deşi autorul-narator pare neutru în unele episoade, iar în altele revelează prea multe detalii, este cert că fiul era sigur nu doar de dragostea mamei pe care o venera, dar şi de cea a tatălui. Conştientizarea acestui sentiment devine tot mai pregnantă cu timpul.

Tata Vasile era mândru de unicul său copil, şi acela fiu, iubindu-l la nesfârşit. Această mândrie se manifesta prin dorinţa necontenită de a se lăuda. Tatăl îşi lua copilul cu

[2] Vasile Beşleagă a fost arestat pe 26 septembrie 1950, judecat pe 5 ianuarie 1951 şi condamnat la 20 de ani de detenţie în colonie de muncă corecţională în Ural, localitatea Ivdel. Dar termenul i-a fost redus, în urma amnistiei, pentru 3 ani şi 9 luni (1954). La Ivdel s-a îmbolnăvit şi a fost transferat în Uzbekistan, Ciuama.

BDD-A30191 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:30 UTC)

el „să se fălească" faţă de prieteni, dar încă mai timpuriu, când fiul era mic de tot, putea să-şi scoată fiul gol-goluţ şi, dându-se la gard, să-l arate trecătorilor pe drum. Această dragoste pe linie paternă a fost o constantă în neamul lui Vladimir Beşleagă: de la bunelul Luca şi până la Vladimir Beşleagă însuşi. Exista o mutuală legătură între bărbaţii familiei, o dorinţă de a fi aproape. Fiind copil, Vasile obişnuia să fugă la tatăl său după ce făcea vreo *poznă*, considerându-l apărătorul lui. Devenind el însuşi tată, a perpetuat această dragoste. Astfel se explică faptul că tatălui îi plăcea să-şi ia fiul cu sine, considerându-l, părinteşte, deosebit.

Alegerea numelui pentru fiu este şi ea o manifestare a dorinţei de a-l face deosebit. Prenumele dat la naştere, pe care tatăl Vasile l-a ales pentru fiul său, era Adolf, un nume cu totul neobişnuit nu doar pentru Mălăieşti, dar şi pentru Basarabia. Atât de mult a îndrăgit numele unui matematician german, pe care l-a găsit într-un calendar, dar şi dorindu-i o soartă neobişnuită fiului său, încât îl înzestrează cu acest prenume exotic. Aspiraţia şi-ar putea avea rădăcinile în nişte complexe proprii. În această ordine de idei, Maria Şleahtiţchi consideră că tata Vasile trăieşte „un fel de revoltă nedeclarată în faţa destinului său, de unde ar putea să i se tragă şi înclinaţia spre „isprăvile" care i-au pus în pericol familia" [Şleahtiţchi, 2016: 66]. Confirmăm această aserţiune, invocând atitudinea tatălui Vasile faţă de soţia sa. În paginile memoriilor putem găsi câteva momente în care se declară direct că tata se considera mai deştept decât mama naratorului. În Episodul nr. 18, autorul nu doar semnalează că tatăl avea opt clase terminate de care era mândru, dar şi reconstituie amintirile tatălui despre încercarea de a-i da educaţie tinerei sale soţii:

> – Am dat-o pe Jana la şcoala serală... I-am angajat învăţătoare acasă... A început bine... […] Degrabă s-a lăsat... [Beşleagă, 2016: 44]

Ne-dorinţa mamei de a merge la şcoala sovietică este justificată de fiu prin faptul că era o şcoală proastă, astfel manifestându-şi nu doar loialitatea faţă de mamă, dar şi propria atitudine faţă de calitatea studiilor în acea şcoală. În contrast, Vladimir Beşleagă îşi exprimă admiraţia faţă de cunoştinţele mamei, pe care, presupune el, le avea de la fraţii săi. În acelaşi episod, naratorul povesteşte de un alt gest educativ al tatălui:

> – Am dus-o pe mamă-ta la Odesa, mai povestea cu mândrie Vasile. A văzut teatrul. I-a plăcut tare... [Beşleagă, 2016: 44]

Tata Vasile era conştient că soţia era foarte muncitoare, însă cu puţină carte, dar averea acesteia şi provenienţa tatălui ei îl ţinea, oarecum, încorsetat. Mai târziu, anume din cauza socrului, considerat culac, nu a fost primit în partid. De aceea, tata Vasile se străduia să se afirme prin capacităţile sale. De asemenea, un orgoliu înnăscut l-a motivat să se ocupe de-a lungul anilor cu lucru de secretariat, contabilitate, „la scris la cancelarii", cu alte cuvinte „scioturi, masă, scaun şi telefon". Pe de altă parte, „el nu prea se repezea la munca cu braţele, mai degrabă cu condeiul". Or, ocupând aceste funcţii, tata Vasile putea conta pe stima consătenilor. Contrar aşteptărilor tatălui, atitudinea rudelor şi a consătenilor era contradictorie, deoarece contradictoriu era Vasile Beşleagă însuşi. Avea o calitate înnăscută de a se orienta foarte bine în conjunctura timpului, să analizeze situaţia şi să profite de ea. Deşi se trăgea din familie săracă, a făcut tot posibilul să se căsătorească cu o fată din familie înstărită. A putut să se ajusteze diferitor regimuri, dar „avea trecere la comunişti". Vladimir Beşleagă explică esenţa aşa-numitei „treceri" prin capacitatea de a câştiga încrederea, „ca să se poată apăra de eventuale acuze şi reprimări" [Beşleagă, 2016: 48]. Paradoxală este şi situaţia divorţului cu mama naratorului, dar a continuat să trăiască cu ea în aceeaşi casă şi, astfel, să se

BDD-A30191 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:30 UTC)

ocupe de educaţia fiului său. Putem doar presupune la ce poziţie socială ar fi putut ajunge acest om ambiţios, dacă nu ar fi avut patima paharului. Aceste detalii par să justifice o serie de aprecieri, pe care autorul le reproduce după nişte înscrieri pe bandă de casetofon:

> Nu l-am putut înţelege pe tat-to Vasile, ce fel de om îi el! (Ilie Beşleagă). Tată-tău Vasile era şi aşa şi aşa. (Ilie Beşleagă) [Beşleagă, 2016: 48]

Deşi ambivalent în comportament, naratorul apreciază iscusinţa tatălui de a ieşi basma curată din multe situaţii neplăcute nu doar el însuşi, dar ajutându-i şi pe alţii, declarând deschis:

> Oricum ar fi fost, dar Vasile Beşleagă i-a ajutat pe mulţi la nevoie, i-a scos pe mulţi din foc, pe când el – au fost cazuri – a rămas, uneori, pe dinafară... [Beşleagă, 2016: 48]

În Episodul nr. 47, Vladimir Beşleagă povesteşte despre momentul când tata Vasile a scăpat „de doi ani de zile muncă", răscumpărându-se cu 2000 de ruble. Deşi nu este sigur de cauza reală a acelei judecăţi, naratorul, fără lipsă de admiraţie, scrie:

> Aşa că şi de data aceasta a ştiut să iasă... uscat din apă. Ce vină a avut, nu ştiu... Presupun că a acoperit pe cineva, care urma să fie pedepsit de autorităţi... [Beşleagă, 2016: 86]

Optând pentru nevinovăţia tatălui, autorul-narator confirmă încă o dată că era ceva firesc ca tata să acopere vina cuiva, să şi-o asume, deşi putea pătimi singur.

Episodul nr. 21 pune în opoziţie două atitudini ale părinţilor faţă de fiu. Deşi ambii părinţi îşi iubeau fiul şi de dragul lui au stat împreună şi după divorţ, tensiunea dintre ei a spulberat mitul copilăriei ideale, influenţând psihicul copilului. Astfel se explică expresia seacă „ţinea la mine", prin care descrie afecţiunea tatălui, opusă unui frumos elogiu dragostei de mamă:

> Iar ceea ce mi-a luminat şi încălzit copilăria a fost dragostea mamei. O afecţiune aleasă şi rară, pe care o poate avea şi trăi o fiinţă atât de fragedă şi curată cum era mama mea când m-a adus pe lume – la 17 ani [...] tot ceea ce a avut mai sfânt şi curat în inima ei, mi-a dăruit mie. Iar eu tot ce am în inima şi sufletul meu, de la dânsa mi-a venit, iar prin dânsa de la înaintaşii noştri... [Beşleagă, 2016: 49]

Nu putem afirma că amintirile abundă în scene lirice, în care se întrezăreşte o atitudine dulceagă, de copil alintat. Dar incontestabil este faptul că este necesar de amintit acele câteva, în care, fiul este copleşit de duioşia tatălui, neaşteptată şi, oarecum, dezarmantă. Astfel, memorabilul Episod nr. 24 îl prezintă pe tata Vasile în rol de iniţiator în minunile satului şi ale naturii. Ducându-l cu bicicleta, cu mult timp înaintea răsăritului de soare într-o parte a satului, numită Ţibulca, tata îşi îndeamnă fiul să guste apă dintr-o fântână deosebită, care nu avea atributele unei fântâni obişnuite. Tata rupe o frunză mare de varză, pe care o umple cu apă şi i-o oferă fiului. Deşi nu a înţeles farmecul gestului, fiindcă apa se scursese prin orificiul din frunză, micul Adic minte, confirmând gustul dulce al apei. Minunea avea să se producă însă mai târziu, odată cu răsăritul soarelui. Momentul este evocat cu deosebită plasticitate a cuvântului:

> Cum ţineam în palme frunza aceea de varză, lată, grasă, cu vine pronunţate, pe care rămăseseră stropi de apă jucându-se între ei, a izbucnit de peste creasta dealului, din

BDD-A30191 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:30 UTC)

> răsărit, soarele, MÂNDRUL SOARE, care a săgetat picăturile din faţa ochilor mei, transformându-le în diamante care mi-au vrăjit privirea cu lumina lor ca din basme...
>
> Neuitată pentru toată viaţa apa vie din FÂNTÂNIŢA de la ŢIBULCA... [Beşleagă, 2016: 52]

Rememorarea din cartea lui Vladimir Beşleagă pare să fie o căutare de asemănări, dar şi confirmarea diferenţelor ce existau între cei doi bărbaţi ai familiei. Aşa cum tata Vasile avea sentimentul că este altfel, poate mai bun şi merita mai multe, la fel şi micul Adic de mic simţea că exista în el ceva ce îi permitea să se ştie mai altfel decât ceilalţi copii de seama lui (Episodul nr. 25). Era şi micul Adic pus pe pozne, „copil şotios", dar, după cum mărturiseşte naratorul, acestea le făcea la îndemnul prietenilor „mai căpăţânoşi".

Tatăl nu l-a bătut niciodată, deşi avea o fire bătăuşă. Ceea ce ţine minte însă naratorul este că l-a lovit în creştet cu latul de placaj al patefonului, pentru că a preferat să rămână cu mama după o ceartă a părinţilor. Paradoxal, dar anume acestei întâmplări Vladimir Beşleagă îi datorează, declară ironic naratorul, dragostea faţă de muzică:

> Dar efectul a fost colosal: am îndrăgit de atunci, pentru tot restul vieţii, muzica – cea mai sublimă dintre toate artele... [...] Poate că dacă nu mă măsluia tata cu patefonul în creştet rămâneam surd pentru toată viaţa... [Beşleagă, 2016: 69]

Setea de carte, dar şi ambiţiozitatea, pare că le-a moştenit tot de la părintele său (Episodul nr. 41). Iar rezultatele de „foarte bine" din prima până-n ultima zi de şcoală au satisfăcut aşteptările tatălui, făcându-l şi mai mândru de fecior, pe care dorea să-l vadă nu un medic simplu, ci chirurg.

Tatălui îi plăcea să-şi ia feciorul în mici călătorii, familiarizându-l cu diverse locuri şi oameni, iar fiul acceptă aceste plimbări ca pe nişte adevărate lecţii, deşi nu o declară direct. Astfel, cu tata merge să privească Nistrul, cu tata merge la Tiraspol, Odessa şi priveşte în lunetă la „maaaarea Mare Neagră". Tot cu el a făcut câteva călătorii la Chişinău şi Kongaz. Cu tata vizitează muzeul cu inima lui Kotovski şi tatălui îi datorează cunoaşterea adevărului despre aşa-zisul erou Kotovski. Fiind la universitate, Vladimir Beşleagă încearcă să afle ce ştie profesorul de istorie despre moartea lui Kotovski, dar auzind altceva decât ştia deja, îşi concluzionează amintirea afirmând:

> Tata ştia mai bine decât profesorul universitar îndoctrinat şi îndobitocit... [Beşleagă, 2016: 75]

Imaginea tatălui este concepută drept sursă de încredere indiscutabilă, martor ocular al multor momente din istoria nu doar din partea stângă a Nistrului, ci şi a Basarabiei. În cartea de memorii, Vladimir Beşleagă trece în revistă un şir de evenimente, date ce pot fi verificate sau inedite: ocuparea satului de nemţi, apoi de ruşi, venirea românilor, retragerea acestora etc. De multe ori, cele narate de tatăl Vasile schimbă percepţia fiului despre anumiţi oameni şi faptele acestora.

Deşi de-a lungul celor narate, autorul-narator contestă comportamentul tatălui faţă de mama, cititorul atent poate observa că tata Vasile, în calitate de cap de familie, reuşeşte să-şi protejeze familia, să o asigure cu de toate, profitând, de nenumărate ori, de poziţia sa. Dar şi familia, în special prenumele fiului dat la naştere l-a salvat de moarte. Tata Vasile era acuzat de colaborare cu partizanii şi, după lungi bătăi şi interogări, îi veni în minte să le

BDD-A30191 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:30 UTC)

arate anchetatorilor pașaportul cu fiul înscris cu prenumele Adolf. Pretinzând că l-a numit „din mare simpatie față de Führer", tata Vasile a reușit să scape[3].

Dar *poznele* tatălui nu se opresc. În anul 1950, în urma reviziei la locul de muncă, tata Vasile este arestat și condamnat pentru „delapidare a bunurilor cooperativei", în care activa în calitate de contabil. Scena judecății tatălui (Episodul nr. 60) este prezentată în termeni ironici, deoarece mama, ale cărei plângeri au dus la controlul frontal „al activității și stării financiare a cooperativei", în ziua judecății, împreună cu bunica Natalia și mătușa Maria căutau posibilități să-i dea de mâncare și de băut bietului tata Vasile. Pare că fiul era sigur că tatăl se va descurca și în închisoare, fapt care s-a confirmat în comentariul fiului care compară studiile sale la Universitatea din Chișinău (1050-1955) cu „universitatea" tatălui din Ural și Uzbekistan(1950-1954), alături de personalități din URSS și România:

> Pentru mine au fost, consider eu, niște ani sterili, pentru el însă plini de lecturi noi și interesante. [Beșleagă, 2016: 116]

Scena revenirii tatălui (Episodul nr. 62) este descrisă din cuvintele unei vecine, care era de-a dreptul teatrală, în care ambii părinți și-au asumat rolurile. Autorul-narator reconstituie momentul, surprinzându-le nostalgic calitățile de actori, dar regretă tensiunile ce au existat, în special, în anii de tinerețe. Cu aceeași nostalgie de fiu, naratorul își amintește în repetate rânduri:

> Era un om care găsea limbă comună repede cu toți. Era săritor la nevoie. Era dornic de o vorbă de duh, de petrecere. De cumpănii, cum se zicea pe atunci la noi" [Beșleagă 2016: 84]; „Tata, om inventiv și descurcăreț [...]. [Beșleagă, 2016: 91]

> Avea tatăl meu un simț al frumosului, mai exact spus, o plăcere de a se da de moldovean-român. [Beșleagă, 2016: 137]

Partea epistolară se compune, după cum am menționat mai sus, din 14 scrisori, care completează substanțial partea memorialistică, conferindu-i substanțialitate documentară. Astfel, trebuie să acceptăm realitatea că avem două imagini ale aceluiași personaj – tata Vasile. În această ordine de idei, Maria Șleahtițchi consideră că: „Una este imaginea fiului despre tată și alta este imaginea tatălui despre sine în lumea în care i-a fost dat să trăiască. Adesea aceste imagini nu coincid. Și asta sporește gradul de autenticitate a cărții. Este un fel de autenticitate a autenticității." [Șleahtițchi, 2016: 65]

Scrisorile sunt precedate de un „Cuvânt de intrare", semnat de autorul însuși. Aici el nu doar explică niște detalii cu referire la câmpul asociativ al cuvântului *închisoare,* ci și explică necesitatea acestora. Astfel ele fixează date, evenimente dintr-o „perioadă crucială în istoria URSS", dar și confirmă că tata Vasile, „aflându-se între consângeni basarabeni, a revenit la identitatea lui românească".

Deși esențialmente contestat, tatăl rămâne unul din spiritele care l-au marcat profund pe Vladimir Beșleagă. Într-un anumit sens, pentru autor, descoperirea efectelor puternice în evenimente aparent nesemnificative, a necesitat o mai mare măiestrie decât gestionarea crizelor din viața lui, dar și a tatălui, deoarece totul depinde de context, de

[3] După cum afirmă autorul în Episodul nr. 52, numele nu putea avea nici o legătură cu Adolf Hitler, deoarece Vladimir Beșleagă s-a născut în 1931, iar Hitler a venit la putere în 1933. Prenumele Vladimir i-a fost dat la botez de preotul rus din satul natal.

BDD-A30191 © 2019 Editura Universității din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:30 UTC)

crearea atmosferei şi plasarea nuanţelor de suprafaţă în aşa fel, încât implicaţiile lor de adâncime să devină clare.

Memoriile lui Vladimir Beşleagă justifică, în accepţia noastră, o motivaţie universală – fiul descoperă, în repetate rânduri, prin rememorare, detalii despre tata, reconstituind o imagine de care, voluntar sau involuntar, s-a detaşat. Procesul scrierii, cu efect de catharsis, duce la alinare şi conciliere, gesturi ce fac posibilă continuitatea. În momentul când tatăl este acceptat în totalitate, fiul poate trece într-o altă dimensiune de conştientizare a propriei sale personalităţi. Astfel, memoriile devin nu doar înregistrare a procesului psihologic care au făcut posibilă acceptarea, dar şi captare a momentului reconcilierii.

BIBLIOGRAFIE

Beşleagă, 2016: Vladimir Beşleagă, *Tata Vasile în 73 de episoade şi XIV scrisori,* Chişinău, Editura Cartier.

Birkerts, 2008: Sven Birkerts, *The Art of Time in Memoir*, Minnesota, Graywolf Press.

Bortă, 2015: Victoria Bortă*, INTERVIU // Vladimir Beşleagă, despre tatăl Vasile şi „zborul frânt"*, publicat la 19.12. 2015, accesat la data de 22.05.2018, disponibil la adresa: http://www.ziarulnational.md/vladimir-besleaga-despre-tatal-vasile-si-zborul-frant/

Chiper, 2016: Grigore Chiper, „De la Domnul Sofian la Tata Vasile (Vladimir Beşleagă, *Tata Vasile în 73 de episoade şi XIV scrisori*)", în „Contrafort", Nr. 3-4 (247-248), martie-aprilie, p. 5.

Marino, 1968: Adrian Marino, *Introducere în critica literară*, Bucureşti, Editura Tineretului.

Simion, 2002: Eugen Simion, *Genurile biograficului*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.

Şleahtiţchi, 2016: Maria Şleahtiţchi, „Vladimir Beşleagă", în „Scriptor", Anul II, Nr. 7-8 (19-20), iulie-august, p. 64-65.

BDD-A30191 © 2019 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:30 UTC)